FIETS Actief

Hanzesteden Fietsroute

NIEUW!
IN 8 ETAPPES LANGS 16 DUITSE EN NEDERLANDSE HANZESTEDEN

Over de leuke dingen van het fietsen

INSPIRATIE AFSTAPADRESSEN OVERNACHTEN AANBIEDINGEN

VOLG DE KNOOPPUNTEN LANGS RIJN, WAAL & IJSSEL

VAN NEUSS TOT HARDERWIJK: 16 PRACHTIGE TUSSENSTOPS

Deze gids is een uitgave van New Skool Media B.V. i.s.m. Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen, MarketingOost en de Hanzesteden
Directie: Erwin van Luit
Uitgever: Pim Osterhaus
Adres: FietsActief, Spaklerweg 53, 1114 AE Amsterdam, 020-21 05 330
E-mail: redactie@fietsactief.nl
Internet: www.fietsactief.nl
Hoofdredacteur: Katalijn Verel
Artdirection: Ingeborg Berghuijs (freelance)
Productie: Linda Korsten
Eindredactie: Patrick Oxsener

NEWSKOOLMEDIA

© 2021 Dit streekgidsje is een gratis uitgave van New Skool Media B.V. en hoort bij *FietsActief* editie 2021-6. Niets uit deze uitgave mag geheel of gedeeltelijk worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand of openbaar worden gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever sluit iedere aansprakelijkheid voor schade als gevolg van druk- en zetfouten uit.

Zicht op Deventer

Stiftung Insel Hombroich, Neuss

De gloednieuwe Hanzesteden Fietsroute rijgt over een traject van 452 kilometer **16 Duitse en Nederlandse Hanzesteden** aaneen. Tussen **Neuss en Harderwijk** fiets je door een rijke variatie aan landschappen. In dit gidsje lees je over al het moois dat je onderweg tegenkomt.

Check dit eerst
Kijk voor actuele (reis)informatie op **rijksoverheid.nl/corona**

Rijd eens een Hanzerondje

Liever een kortere route? Kies dan voor een van de zestien Hanzerondjes. Iedere plaats langs de hoofdroute heeft zo'n lus van gemiddeld 40 à 50 kilometer. Zo kun je ook het achterland van een Hanzestad ontdekken. **hanzestedenfietsroute.nl**

Historisch stadsbeeld van Wesel, te zien in het LVR-Niederrheinmuseum

Wat is een Hanzestad?

In de late Middeleeuwen, toen Amsterdam en Rotterdam nog bescheiden stadjes waren, groeiden de Hanzesteden uit tot machtige handelscentra. Op het hoogtepunt waren zo'n 200 steden lid van het Hanzeverbond. Allerlei producten werden met kleine schepen vervoerd over zee en rivier. De welvaart van toen is nu nog af te lezen aan de prachtige historische stadscentra. Fietsend langs het water volg je het spoor van de vroegere kooplieden.

Rivieren wijzen de weg

De Hanzesteden Fietsroute volgt het water van de Rijn en de IJssel. Aan de oevers ontstonden welvarende handelssteden die we nu als de Hanzesteden kennen. Oude pakhuizen, middeleeuwse straatjes en stoere stadsmuren zijn stille getuigen van het rijke verleden. Iedere stad langs de route is een leuke plek om even af te stappen: voor een terrasje, een museum of om even rond te neuzen in de bijzondere streekwinkeltjes.

ROUTE INFO

- **Afstand:** 450 km
- **Duur:** 25u 10m
- **Knooppunten:** 104
- **Hanzesteden aan de route:** Neuss, Wesel, Kalkar, Emmerik aan de Rijn, Nijmegen, Arnhem, Doesburg, Zutphen, Deventer, Hattem, Zwolle, Hasselt, Kampen, Elburg en Harderwijk.
- Een speciaal Hanzerondje vanuit Nijmegen brengt je naar Hanzestad Maasbommel.
- De route loopt van het Duitse Neuss naar Harderwijk.
- In Nederland volg je de fietsknooppunten, in Duitsland het knooppuntensysteem en de Rijnfietsroute.

pagina 6: Etappe 1
NEUSS – WESEL
88 kilometer
Knooppunten: Hafenbecken 1, 39 – 40 – 46 – 22 – 21 – 20 – 19 – 09 – 05 – volg bordjes Rijnfietsroute in Krefeld en Duisburg – 34 – 38 – 39 – 26 – 24 – 36 – 22 – 21 – 20 – 04 – 85 – 86 – 89 – 67 – 64 – 65 – 31 – Großer Markt

pagina 10: Etappe 2
WESEL – KALKAR – EMMERIK AAN DE RIJN
58 kilometer
Knooppunten: Großer Markt – 32 – 36 – 35 – 34 – 57 – 82 – 56 – 59 – 50 – 06 – 54 – 48 – 12 – 03 – 01

pagina 16: Etappe 3
EMMERIK AAN DE RIJN – NIJMEGEN 60 kilometer
Knooppunten: 01 – 09 – 87 – 86 – 80 – 81 – 79 – 76 – 85 – 10 – 25 – 32 – 31 – 29 – 33 – 96 – 81 – 94 – 72 – 71 – 95 – 49 – 48 – 16 – 02 – 20 – 19

pagina 20: Etappe 4
NIJMEGEN – ARNHEM – DOESBURG 51 kilometer
Knooppunten: 19 – 37 – 87 – 70 – 45 – 42 – 43 – 17 – 18 – 19 – 21 – 33 – 26 – 59 – 53 – 39 – 52 – 94 – 41 – 54 – 36 – 35 – 81 – 82 – 08 – 88 – 90 – 98 – 97 – 96 – 24 – 38 – 37 – 36

pagina 30: Etappe 5
DOESBURG – ZUTPHEN – DEVENTER 53 kilometer
Knooppunten: 36 – 35 – 01 – 52 – 05 – 50 – 90 – 91 – 87 – 83 – 78 – 75 – 74 – 10 – 01 – 36 – 35 – 37 – 49 – 17 – 16 – 61 – 24 – 63 – 62

pagina 34: Etappe 6
DEVENTER – HATTEM – ZWOLLE 52 kilometer
Knooppunten: 62 – 64 – 24 – 55 – 60 – 69 – 56 – 59 – 38 – 49 – 30 – 29 – 32 – 27 – 74 – 33 – 71 – 82 – 72 – 39 – 60 – 58 – 59 – 18 – 17 – 65

pagina 40: Etappe 7
ZWOLLE – HASSELT – KAMPEN 35 kilometer
Knooppunten: 65 – 66 – 48 – 49 – 47 – 69 – 68 – 60 – 31 – 38 – 37 – 36 – 29 – 26 – 22 – 28 – 12 – 45 – 41

pagina 44: Etappe 8
KAMPEN – ELBURG – HARDERWIJK 43 kilometer
Knooppunten: 41 – 40 – 69 – 26 – 81 – 03 – 30 – 02 – 01 – 32 – 60 – 81 – 80 – 18 – 55 – 76 – 74 – 90 – 46 – 10 – 11 – 82

Etappe 1 85 km

NEUSS - WESEL

Van het oude Neuss naar vestingstad Wesel slinger je langs de Nederrijn. Las onderweg een pauze in bij een leuke Biergarten – hier voel je dat je echt in Duitsland bent!

Neuss werd meer dan 2.000 jaar geleden gesticht door de Romeinen, die er hun legioensbasis Novaesium aanlegden op de plek waar de Erft uitmondt in de Rijn. Slenter even het centrum door voor je opstapt, want de basiliek Quirinus moet je gezien hebben: dit prachtige laatromaanse kerkgebouw uit de 13de eeuw is het symbool van de stad. In het wegdek van het straatje An der Münze herinneren ingegraven replica's van munten aan het muntprivilege dat in 1475 werd verleend aan de stad.
Neem ook nog even een kijkje bij het Vogthaus uit 1597, aan de noordzijde van het Münsterplatz. In de Middeleeuwen was dit de woning van de Vogt, de vervanger van de vorst van Neuss. Sinds 1975 klinkt hier het Schützenglockenspiel. De enorme omvang van de middeleeuwse stadspoort Obertor getuigt van het belang van de stad. De poort maakt nu deel uit van het aangrenzende Clemens Sels Museum. Je vindt er objecten uit de stadshistorie. Het museum zelf bezit een beroemde kunstcollectie.

Langs het water

Eenmaal buiten de stad fiets je door cultuurlandschap Nederrijn, langs kleine plaatsjes en natuurgebieden. Je schampt Duisburg in het westelijke Ruhrgebied. Vlak voor Wesel steek je de Lippeaue over, het rivierengebied van de Lippe waar runderen en paarden lekker hun gang gaan. Zelfs broedende ooievaars zijn er gespot. Stevig natuurbeheer heeft ervoor gezorgd dat het water uit kan lopen in weides, wat een prachtig landschap oplevert met de plassen, poelen en kleine moerassen. Volg eenmaal aangekomen in Wesel te voet de Hanseband door het hart van de stad. Op het stenen lint staan alle 185 steden vermeld die tot het Hanzeverbond behoren. Neem ook een kijkje bij het citadelcomplex, dit is het grootste bewaarde fort in het Rijnland. Nog een museumpje meepikken? In het LVR-Niederrheinmuseum Wesel leer je meer over de belangrijke positie van Wesel binnen het Hanzeverbond en de nauwe banden met Nederland.

TIPS

- Maak even een omweggetje naar Duisburg en stap af bij **AV Concept Store** voor een verfrissende kijk op 'Omas und Muttis Kochkunst'. Van dezelfde eigenaar (en al even hip): **Ziegenpeter**, een strandbar in recreatiegebied RheinPark. av-conceptstore.de, ziegenpeter-duisburg.de
- Fijne Biergarten in Walsum, net boven Duisburg: **Walsumer Brauhaus Urfels**. Met natuurtroebele bieren, zelfgebrouwen naar eeuwenoude traditie. Binnen kijk je zo op de koperen ketels. brauhaus-urfels.de
- **Budberger Bahnhof** is een knus hotel in een honderd jaar oud stationnetje, vlak voor Rheinberg. Met Biergarten en de beste streekwijnen. budberger-bahnhof.de
- Pal aan de Rijn slapen? Dat kan bij **Welcome Hotel** Wesel, met mooi uitzicht over het water vanaf het terras. welcome-hotels.com
- **Welnesshotel Tannenhäuschen** in Wesel ligt prachtig in een groen park. Vlakbij vind je een mooi restaurant om je fietsdag af te sluiten: **Restaurant ART**. Fris en modern, met veel kunst aan de muren. tannenhaeuschen.de, restaurant-art.de

Hanseband

Zitadelle Wesel

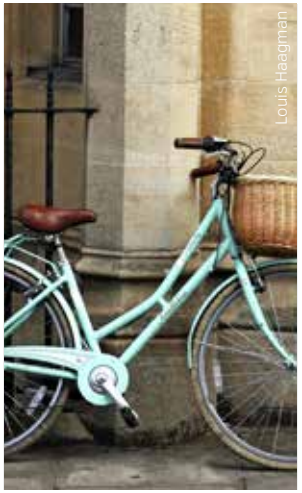

Walsumer Brauhaus Urfels

Niederrhein Museum

Volg de Rijn

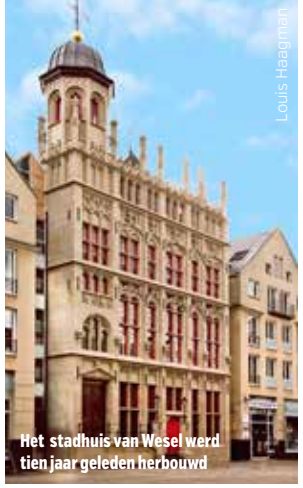
Het stadhuis van Wesel werd tien jaar geleden herbouwd

AV Concept Store in Duisburg

Obertor

Louis Haagman

Zum Schvatten Rosz

NEUSS

Een mooi begin van de Hanzesteden Fietsroute: Neuss is een van de oudste steden van Duitsland. Het werd voor onze jaartelling al gesticht door de Romeinen. Toen de Neussers in 1474 een belegering door de Bourgondische hertog Karel de Stoute doorstonden, werden ze door keizer Friedrich III voor hun moed beloond met Hanzerechten. Neuss voerde handel tot in de Baltische staten. Het was een van de grootste binnenhavens van Duitsland en had tal van pakhuizen. Neuss verhandelde met name wijn, specerijen en brouwerijproducten – nog steeds goed te vinden hier. Het oudste nog bestaande koopmanshuis in de stad is Zum Schvatten Rosz uit 1603. Boven de deur zie je een reliëfplaat met de afbeelding van een zwart paard. Nu vind je er restaurant Em Schwatte Päd. Een historisch plekje.

HANZERONDJE
Neuss heeft ook een groene kant. Die ontdek je in de plaatselijke rozentuin en in Groov'sches Loch, een nat wilgenbos ten zuiden van de stad, waar bijzondere vogels leven. Dit is geen knooppuntenroute. (31 km)
hanzestedenfietsroute.nl/hanzerondjeneuss

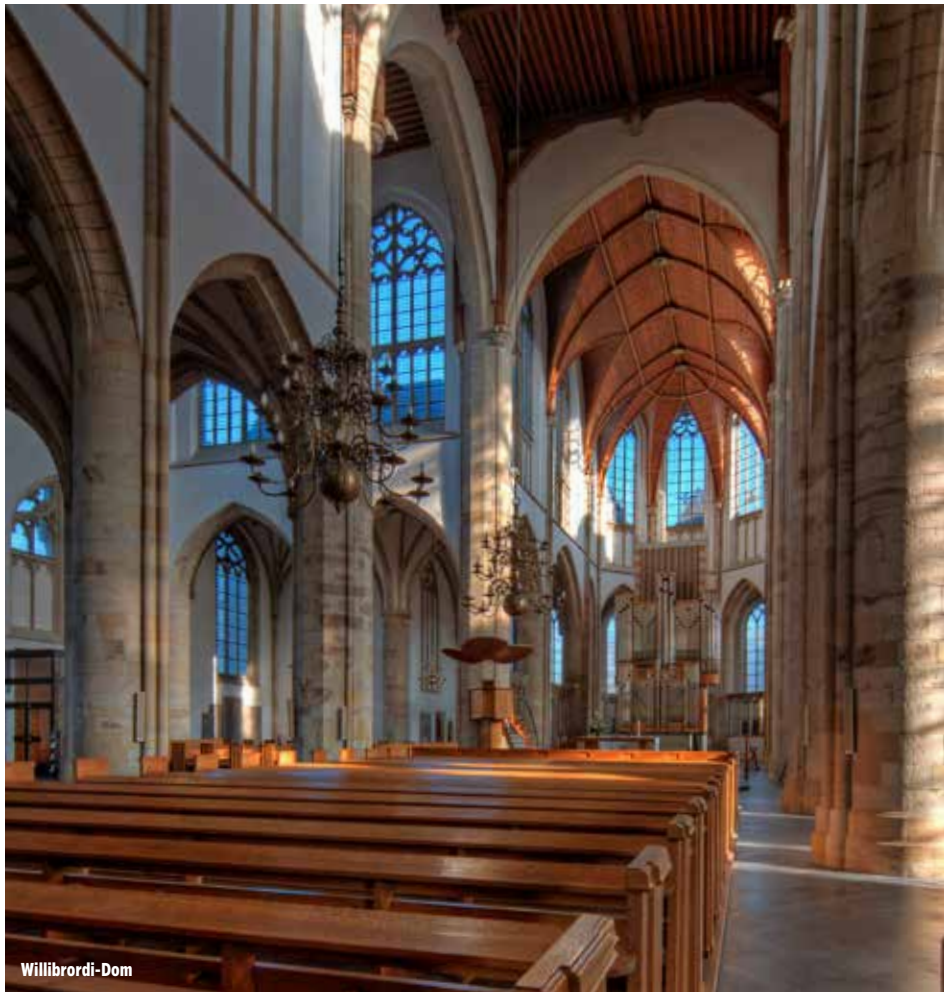

Willibrordi-Dom

WESEL

Wesel had door de gunstige ligging aan de Rijn en de Lippe van oudsher sterke handelsrelaties met de grote Nederlandse Hanzesteden, maar bijvoorbeeld ook met Riga en Bergen. De Hanzerijkdom van Wesel zie je terug in de Willibrordi-Dom. De gotische basiliek werd gebouwd tussen 1424-1540. Aan de Rijnpromenade fiets je langs een bijzonder uitzichtpunt op een pijler van de oude spoorbrug, die in 1945 werd opgeblazen. Wesel is ook bekend van een echospelletje: "Hoe heet de burgemeester van Wesel? Ezel!" De stad besloot daarop de ezel in de armen te sluiten en te verheffen tot stadssymbool. Overal struikel je over levensgrote ezelfiguren!

HANZERONDJE **Een mooi rondje door de natuurgebieden rond de Rijn. Zoals de Bislicher Insel: een belangrijk wetland waar je bevers en zilverreigers spot. (30 km)**
Knooppunten: 32 – 33 – 35 – 36 – 37 – 59 – 62 – 61 – 60 - 65 – 31 - 32

Etappe 2 50 km

WESEL - KALKAR - EMMERIK AAN DE RIJN

Van het gastvrije Wesel naar Kalkar, waar het lijkt alsof je in een film over de middeleeuwen terecht bent gekomen. En verder, naar Emmerik aan de Rijn, bekend om zijn hangbrug.

Direct na Wesel kun je een omweggetje maken door de Diersfordter Waldsee, een van de grootste zandafgravingen in de regio. Het meer telt nu al 200 hectare, maar daar komen er nog honderd bij voor ze klaar zijn in 2030. Het is voor een groot deel natuurgebied, met veel bijzondere vogelsoorten. In het noorden vind je ook bevers.
De stad Kalkar deed goede zaken in de Hanzetijd: van bierbrouwen en visserij, tot de verkoop van kleine bootjes en proviand aan bemanningen. Ook werden hier regelmatig trekschuiten en zeilschepen stroomopwaarts getrokken. Al die rijkdom maakt Kalkar tot het levendige, middeleeuwse stadje dat het nu is. Het historische stadscentrum is prachtig bewaard gebleven. Natuur vind je onderweg in overvloed. Vlak voor Emmerik aan de Rijn fiets je langs de Hetter-Millinger Bruch. Tot in de Romeinse tijd stroomde hier de Rijn. Toen de rivierarm dichtslibde ontstond de Hetterbruch: een van de weinige overgebleven paradijsjes voor de bedreigde grutto.

Rijnpromenade
Als je een extra nachtje blijft plakken, heb je alle tijd voor Wildpark Anholter Schweiz, een mooi dierenpark uit 1893 in Isselburg, ten oosten van Emmerik. En vergeet daar ook Park Wasserburg Anholt niet, een waterburcht met schilderijen van oude meesters, antieke meubels en een compleet doolhof in het park.
In Emmerik zelf kijk je vanaf een van de mooiste Rijnpromenades van Duitsland uit op een imposante hangbrug: 'de Golden Gate Bridge van de Nederrijn'. Met een lengte van 803 meter is het de langste hangbrug van Duitsland. De brug en de steunpunten wegen zo'n 41.400 ton, ruwweg het gewicht van 30.000 auto's. Net buiten Emmerik kom je langs Haus Borghees, in het Borgheesbos met zijn oude eiken- en beukenbomen. Een prachtig historisch plekje om te bekijken. Je blijft afstappen tijdens deze etappe!

TIPS

- Voor Kalkar kun je overnachten in de gezellige **Burg Boetzelaer**, een van de oudste en belangrijkste waterburchten van het Duits-Nederlandse grensgebied. burgboetzelaer.de
- Blijf in Kalkar lunchen midden in het centrum bij **Ratskeller Kalkar**, in het historische stadhuis. ratskeller-kalkar.com
- Bij restaurant **Brauhaus Kalkarer Mühle** smul je van specialiteiten uit de Nederrijn met een creatief tintje. De locatie is al even bijzonder: je zit hier in de grootste molen van deze regio. kalkarermuehle.de
- Ooit stonden er de trekker en ploeg van opa Kip. Nu is het vrijstaande gebouw op het erf van **De Familie Kip** in Voorst een ruime, gezellige verblijfplek, bijvoorbeeld voor een fietsclubje van 6 tot 10 personen. defamiliekip.nl
- Sfeervol en modern appartement in Emmerik: **Rheinloft 3**. Hier kun je met een hele fietsclub van acht personen terecht. Pal aan de Rijnpromenade, met uitzicht over de Rijn. rheinloft-3.de
- Maak dan ook een wandeling over de mooie **Rijnpromenade**. wfg-emmerich.de

Louis Haagman
Bislicher Inseln

Louis Haagman
De Familie Kip

Louis Haagman
Hij waakt over je in Burg Boetzelaer bij Kalkar

Louis Haagman
Natuurmonument in hartje Kalkar: de oude lindeboom

Louis Haagman
Kneipp-Kurort in Emmerik

Louis Haagman
Schlößchen Borghees

KALKAR

Kalkar staat niet alleen bekend om zijn middeleeuwse gebouwen: er hangt ook een fijn sfeertje in de stad dankzij alle gezellige restaurants en kroegjes. Het indrukwekkende stadhuis is de moeite waard. En ga even zitten onder de oude lindeboom die al sinds 1545 op het marktplein groeit. Hier kun je op je gemak genieten van de prachtige huizen met trapgevels die het plein omzomen. Ook de St. Nicolaikerk, 'het juweel van Kalkar', is een mooi plekje om even mee te pikken. Het leuke kleine Hanzestadje Grieth behoort tot de stad Kalkar. Grieth en Kalkar waren van 1540 tot 1572 lid van de Hanze.

HANZERONDJE
Rijd langs het grootste archeologisch openlucht-museum van Duitsland, bij Xanten. De gereconstrueerde Romeinse tempel zie je al mooi liggen vanaf de route. Verderop vind je een prachtig strand aan de Xantener Südsee. (36 km)
Knooppunten: 06 - 62 - 44 - 43 -42- 41 - 40 - 39 - 21 - 45 - 20 - 59 - 50 - 06

De 'Golden Gate' van Emmerik

EMMERIK AAN DE RIJN

Emmerik is meer dan 775 jaar oud en was al voor het einde van de veertiende eeuw lid van de Hanze. De bloeiperiode duurde tot de zestiende eeuw voort en werd niet gehinderd door de wisselende heerschappijen die in die tijd aan de orde van de dag waren. De stad verdiende zelfs de bijnaam *Embrica decora*; het Prachtige Emmerik. Van het oude Emmerik is niet veel meer over sinds WOII. Maar de Rijnpromenade blijft prachtig. De stad ligt precies op het punt waar de Rijn van Duitsland naar Nederland vloeit, de rivier die Emmerik handel en welvaart bracht. De Culinaire Mijl is een fijne plek om je fietsdag af te sluiten.

HANZERONDJE Deze mooie lus brengt je naar de Bienener Altrhein, een van de laatste oude Rijnsystemen van de Nederrijn, en nu een waardevol natuurgebied voor vogels. Met Rijnovertocht bij Grieth! (29 km)
Knooppunten: 01 - 09 -78 - 79 - 84 - 48 -12 - 03 - 01

UIT DE KUNST

Kunst is overal langs de route. Vijf aanraders.

1 **Kunst in Kampen**
Bij het Stedelijk Museum Kampen, in het voormalige stadhuis, leer je alles over de Hanzehistorie van de stad en het voortdurende gevecht met het water. Loop ook even binnen bij het Ikonenmuseum, in een historisch klooster. **stad.kampen.nl**

2 **Pareltje in Doesburg**
Het Lalique Museum is gewijd aan de Franse glas- en juwelenkunstenaar René Lalique. **laliquemuseum.nl**

3 **Dikke knipoog**
In het Marius van Dokkum Museum in Harderwijk kun je uren kijken, zoveel details zitten er in de schilderijen. Speur naar de knipoog van de kunstenaar in alle werken! **mariusvandokkummuseum.nl**

4 **Streetart**
Verwacht: eind 2021/begin 2022 worden er verspreid over de Hanzesteden een aantal levensgrote muurschilderingen gemaakt ter ere van de Hanze. **hanzestedenfietsroute.nl**

5 **Doen in Deventer**
Twee zomerexpo's bij Museum De Waag in Deventer: *Deventer Topstukken* en *Op drift*, een indrukwekkende kijk op het veranderende Nederlandse landschap. Bij Kunstenlab, in het Havenkwartier, zie je experimentele kunstwerken. **museumdewaag.nl**

Louis Haagman
Groente uit Warmoes!

Louis Haagman

Louis Haagman
Fika: pauze in Nijmegen

Louis Haagman
De Stellingmolen in Maasbommel

Louis Haagman
Het ruikt altijd goed in Bairro Alto

Louis Haagman

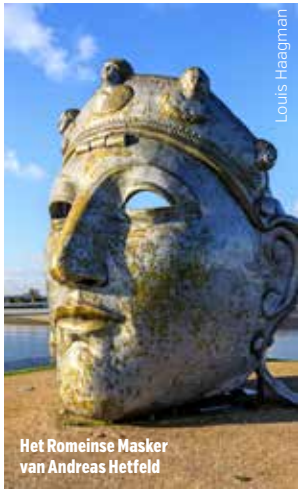
Louis Haagman
Het Romeinse Masker van Andreas Hetfeld

Belvédère in Nijmegen

Louis Haagman
Huis Bergh

Etappe 3 40 km

EMMERIK AAN DE RIJN - NIJMEGEN

Vanuit Emmerik rijd je een prachtige route naar Nijmegen. De heuvels rond de grens van Duitsland en Nederland maken deze etappe extra mooi.

Vanuit Emmerik aan de Rijn volg je de Rijn de Nederlandse grens over, naar landschapspark Eltenberg-Bergherbos. Deze heuvelrug ligt op een stuwwal die zo'n tweehonderdduizend jaar geleden ontstond tijdens de voorlaatste ijstijd. Bij 's-Heerenberg in Gelderland kijk je uit op het middeleeuwse kasteel Huis Bergh, omgeven door een gracht en oude vestingswal. In dit stamslot van de machtige heren en graven Van den Bergh vind je nu een grote kunstverzameling. Je kunt er ook blijven slapen in een van de verdedigingstorens. Heb je een e-bike of ben je niet bang voor een klimmetje, buig dan vlak voor Elten even van de route af voor een fenomenaal uitzicht over de Rijnvallei vanaf de Eltenberg. De St. Vituskerk hier dateert uit 1677, maar er staat hier al meer dan duizend jaar een kerk. De 57 meter diepe Drususbron werd aangelegd voor de in 980 gebouwde vrouwenabdij. Het waterniveau ligt er 21,5 meter boven zeeniveau.

Je fiets is je beste vriend

Over de rollende heuvels fiets je verder, uitkijkend over de rivieren. Nijmegen is de oudste stad van Nederland, die nog stamt uit de Romeinse tijd. In deze cultuurstad kun je niet om een museumbezoekje heen. Aan het historische Valkhofpark ligt Museum Het Valkhof. De collectie met archeologische vondsten vertelt het verhaal van ruim 5000 jaar bewoning in deze streek. Daarnaast heeft Het Valkhof de nodige moderne kunst, van Nederlandse pop-art tot hedendaags expressionisme. Je beste vriend staat centraal in het Nationaal Fietsmuseum Velorama, aan de Waalkade. Via wandelbrug de Ooypoort loop je vanaf de gezellige Waalkade zo de stad uit, om er de leuke strandjes en de mooie natuur te ontdekken. Als je de stad verlaat,moet je op stadseiland Veur Lent even afstappen bij het Romeinse masker van de kunstenaar Andreas Hetfeld. Door de ogen van het masker werp je een 'Romeinse blik' op Nijmegen.

TIPS

- Las een overnachting of koffiepauze) in bij Hotel **Het Montferland**. Bovenop de grootste *motte* van Nederland, een door mensen opgehoogde heuvel van duizend jaar oud! hetmontferland.com
- Bij **B&B Opoe Sientje** in Nijmegen, een oud schip met de luxe van nu, kun je genieten van een lunch in de zon op het dek. opoesientje.nl
- Cruciaal tijdens een fietstocht: goede koffie! Volg je neus naar koffiebar **Bairro Alto**, achter de Grote Markt in Nijmegen. Het ruikt hier altijd goed! bairroalto.nl
- Nee, je bent niet te ver gereden: **Fika** is een Scandinavisch grandcafé in hartje Nijmegen waar je terecht kunt voor goede koffie, een borrel en natuurlijk smørrebrød. fika-nijmegen.nl
- In de oudste winkelstraat van Nederland, de Nijmeegse **Lange Hezelstraat**, vind je naast winkels met een hoog snuffelgehalte ook leuke restaurantjes, zoals Italiaan Merano en Spanjaard Fingerz. hezelstraatnijmegen.nl
- Met mooi weer is het café open bij historische tuin **Warmoes** in Lent. Hier telen ze groente en fruit zoals vroeger. dewarmoes.nl

Hans Barten

MAASBOMMEL

Bereikbaar via een van de Hanzerondjes is de kleinste Hanzestad van Nederland: Maasbommel. Rond de vijftiende eeuw was het een 'bijstad' van de grote Hanzestad Nijmegen. Het stond bekend om het mandenmaken en de visserij en werd ook wel Snoekenstad genoemd. Een van de belangrijkste huizen was 't Hof van Maasbommel. In dit kasteeltje verbleef de heer van de heerlijkheid. De ruïne is het enige dat nog herinnert aan de Hanzetijd. De Fransen staken Maasbommel in 1674 in brand. Het huidige centrum is van later.

HANZERONDJE Ontdek de geschiedenis van Maasbommel: van de Sint-Lambertuskerk en Stoomgemaal De Tuut tot Kasteel Hernen. (74 km)
Knooppunten: 19 - 20 - 44 - 47 - 46 - 99 - 82 - 83 - 84 - 15 - 27 - 23 - 13 - 59 - 87 - 88 - 47 - 46 - 26 - 25 - 28 - 49 - 89 - 55 - 56 - 73 - 69 - 68 - 67 - 62 - 61 - 60 - 56 - 57 - 50 - 51 - 23 - 22 - 83 - 24 - 42 - 19

NIJMEGEN

Nijmegen viel onder het Hanzekwartier Keulen en had daarom nauwe relaties met de regio's Nederrijn en Westfalen. De bloeiperiode van Nijmegen als Hanzestad kwam tot een einde met de Nederlandse Opstand tegen Spanje, ingezet met de Beeldenstorm in 1566. Maar sporen van de Hanzerijkdom zijn er nog genoeg. Aan de Steenstraat zie je het Besiendershuis, waar de zogenaamde *besiender* de tolgelden inde van passerende schepen. In het Valkhofpark vind je een prachtig uitkijkpunt bij de Belvédère, een van de mooiste torens van het land. In de vijftiende eeuw werd hij gebouwd als wachttoren, een paar eeuwen later hoogde de stadsbouwmeester hem op tot speeltoren. De Hertog van Parma gaf hem zijn naam toen hij in 1585 Nijmegen veroverde. "*Bel vedere*", riep hij: mooi uitzicht.

HANZERONDJE
Afstappen verplicht bij de vele bezienswaardigheden, van het Romeinse masker tot de Sint-Nicolaaskapel. (56 km)
Knooppunten: 19 - 20 - 02 - 01 - 81 - 57 - 60 - 68 - 67 - 66 - 65 - 95 - 72 - 94 - 81 - 89 - 88 - 80 - 77 - 78 - 79 - 85 - 97 - 25 - 26 - 30 - 31 - 33 - 34 - 36 - 35 - 80 - 37 - 19

De Latijnse School aan het Sint-Stevenskerkhof in Nijmegen

Etappe 4 48 km

NIJMEGEN - ARNHEM - DOESBURG

Vanuit Nijmegen fiets je via het groene Arnhem naar Doesburg, waar het barst van de bezienswaardigheden. Met de Rijn en de IJssel dichtbij fiets je deze etappe lekker veel langs het water.

Arnhem is inspirerend en groen. Al in de zeventiende eeuw stond het bekend als Parkstad: de 26 grote en kleine parken verklaren waarom. Ook rond de stad is het weelderig groen, mede dankzij de mooie, riante buitenplaatsen, gelegen op de uitlopers van het Veluwemassief. Villa Hartenstein biedt je een mooie kans om even rond te snuffelen op zo'n Arnhemse buitenplaats. De villa was in september 1944 het hoofdkwartier van de Britse luchtlandingstroepen onder leiding van generaal-majoor Urquhart: je vindt er nu het Airborne Museum, dat het verhaal vertelt van de Slag om Arnhem. In de stad zelf vind je een van de hoofdrolspelers uit dat verhaal: de John Frostbrug over de Rijn is vernoemd naar de geallieerde bevelhebber die het noordelijke bruggenhoofd in 1944 veroverde op de Duitse bezetters. Je leert er alles over bij Airborne at the Bridge, een dependance van het museum aan de stadskant van de brug. Hier vlakbij krijgt de Rijnkade een compleet nieuw aanzicht: levendiger, groener en beter bestand tegen hoogwater. En het wordt vooral ook een leuke plek om een terrasje te pakken.

Rozentuin

Onder de Veluwezoom langs volg je de Oude IJssel, langs prachtige plekken als Kasteel Middachten, dat al 800 jaar in handen van dezelfde familie is – de 25ste generatie staat er inmiddels aan het roer! De tuinen zijn 's zomers open voor publiek. Ze zijn een bezoekje waard, al was het maar vanwege de 60 verschillende klim- en struikrozen.
Doesburg staat sinds de Hanzetijd bekend om zijn mosterd. Het negentiende-eeuwse fabriekje is nog steeds in bedrijf en je kunt de lokale trots in bijna elk café of restaurant proeven. De fabriek herbergt ook een museum en museumwinkel. Achter de Mosterdfabriek vind je Het Gildehof, een knusse binnenplaats met leuke winkeltjes en een gezellig café.

TIPS

- Stap vlak boven Elst even af bij **De Lingegaerdt** en sla wat lekkers in bij de goedlachse Kees en Carisia. streekwinkeldelingegaerdt.nl
- Aan de rand van de Arnhemse wijk Schuytgraaf vind je het nieuwe **FortVier**. Met fijn terras aan het water. Aanrader: vegan bitterballen! fortvier.nl
- Kom proeven van de bourgondische keuken van Arnhems eerste en dus oudste eetcafé: **Mejuffrouw Janssen**. Het mooi verscholen terras aan de Duizelsteeg is een plaatje. mejjanssenarnhem.nl
- Het Arnhemse restaurant **Momento** bestaat al heel wat langer dan een momentje: sinds de jaren dertig van de vorige eeuw. Maar de sfeer en de kaart zijn helemaal van deze tijd. momento-arnhem.nl
- In Doesburg vind je de fijne B&B **Oude Bakkerij**. De reislust van de gastvrouw, journalist Anneke de Bundel, zie je overal terug. De tuin is een heerlijk plekje om te chillen na een lange fietsdag. airbnb.nl
- **Het Arsenaal 1309** in Doesburg was eerst een nonnenklooster, daarna een wapenopslag en nu een restaurant met leuke biokaart en fijn terras. hetarsenaal1309.nl

Momento in Arnhem

Doesburg

Airborne Museum in Villa Hartenstein

De Mosterdfabriek in Doesburg is nog steeds in bedrijf

ARNHEM

Arnhem werd lid van de Hanze in 1441 en was vooral van belang voor de regionale handel. Vee, fruit en graan werden per veer naar de stad gebracht door Betuwse boeren. Pas in 1603 kwam er een drijvende 'schipbrug', op de plek waar nu de Nelson Mandelabrug is. De Sabelspoort is de enig overgebleven stadspoort. Die had als bijnaam 'Geckenpoort', omdat er krankzinnigen in werden opgesloten. De Eusebiuskerk is met zijn 93 meter hoge toren het symbool van de stad. De bouw duurde een dikke eeuw, van 1453 tot 1560. Vanuit de panoramalift kijk je mooi uit over de skyline. Durfals stappen op de glazen balkons! Een prachtplek voor een bijzondere foto.

HANZERONDJE Heen langs de Oude IJssel, terug door Nationaal Park Veluwezoom. Met lunchpauze in Doesburg! (55 km)
Knooppunten: 35 - 81 - 82 - 08 - 88 - 78 - 80 - 85 - 83 - 60 - 15 - 14 - 36 - 35 - 01 - 52 - 90 - 23 - 02 - 61 - 74 - 63 - 25 - 65 - 66 - 34 - 67 - 71 - 64 - 51 - 69 - 54 - 36 - 35

DOES-BURG

Doesburg was maar kort een Hanzestad, maar bleef wel altijd nauw samenwerken met Hanzesteden in de buurt. De stad was een interessante handels-partner vanwege de ligging aan de route van Münster naar Arnhem en Amersfoort. Bier en textiel gingen de stad uit, wijn, aarde-werk en molenstenen kwamen er weer in. Na een verbreding van de Rijn werd de IJssel moeilijker bevaarbaar en dat was een domper voor de handel. Nog altijd is Doesburg een levendige stad die de sfeer van de middel-eeuwen ademt. In het centrum kun je uren dwalen langs ateliers, galerieën & musea. Het stratenpatroon is nagenoeg onveranderd sinds de veertiende eeuw. Ook de oudste horecagelegen-heid van Nederland staat in Doesburg: Stadsbierhuys De Waag uit 1478.

HANZERONDJE
Het landschap rond Doesburg is lekker gevarieerd. Je fietst onder meer langs het punt waar Achterhoek, Veluwe en de Liemers samenkomen. (35 km)
Knooppunten: 36 - 37 - 29 - 30 - 31 - 86 - 42 - 90 - 91 - 33 - 60 - 32 - 06 - 09 - 35 - 36

De Doesburgse Waag

12X BIJZONDER SLAPEN

1 **Hartje Hanze**
Aparthotel Hattem heeft vijf stijlvolle, luxe kamers. Midden in het historische centrum. **aparthotelhattem.nl**

2 **Miniboerderij**
Een schattig boerderijtje met uitzicht op de weilanden: B&B Borghoeve Hasselt. **borghoevehasselt.nl**

3 **Insidertip**
B&B 't Geheim van de Molenaer ligt op een van de mooiste plekjes van Kampen, naast molen D'Olde Zwarver. **geheimvandemolenaer.nl**

4 **Koningsplek**
Haus Grieth (in Grieth) dateert uit de 14de eeuw en ligt midden in de prachtige natuur bij de Rijn. Hier kun je slapen als een koning, want het kasteel wordt nu gerund als B&B. **haus-grieth.de**

5 **Historisch hotel**
Op zoek naar een leuk adresje in Wesel? Hotel Haus Duden is een viersterrenhotel op het historische landgoed Gut Bossigt uit 1767. Vernoemd naar de grondlegger van de Duitse spelling, Konrad Duden, die hier werd geboren in 1829. **bmhotels.de/hotel-haus-duden**

Aparthotel Hattem

Grand Hotel Ter Borch in Zwolle

6 Net als thuis
Slapen bij Appart Hotel Oranjestaete in Nijmegen voelt altijd als thuiskomen. Sfeervol, warm en persoonlijk.
hoteloranjestaete.nl

7 Als een sprookje
Goed bewaard [illegible] net buiten Kampen, [illegible] het Ganzendiep: de nieuwe ecocabin Luka's Hut. Met mooi zicht op Hollandse luchten.
fairytalecabins.com

8 Op je waterbed
In de Tiny Hanzeboat in Hattem slaap je lekker op het water. Met uitzicht op nog een andere Hanzestad: Zwolle.
bedandbreakfastzwolle.nl

9 Sereen adresje
Een oud klooster omgebouwd tot hotel en restaurant: Boutique Hotel Broederenklooster is een goede reden om in Zutphen te overnachten.
broederenklooster.nl

10 Stadsvilla
Het luxueuze Pillows Grand Hotel Ter Borch is gehuisvest in een statige Zwolse stadsvilla, op vijf minuten lopen van het stadscentrum. **pillowshotels.com**

11 Finch
Boutique Hotel Finch huist in een prachtig pand in het hart van Deventer. Alleen de ronde gevel is al een plaatje. **hotelfinch.nl**

12 Levenskunst
Landhotel Lebensart ligt dichtbij Xanten, hier slaap je in een mooi landhuis. Lekker eten, wellness, fietsroutes en zelfs een e-bike oplaadpunt: je bent er van alle gemakken voorzien.
landhotel-lebensart.de

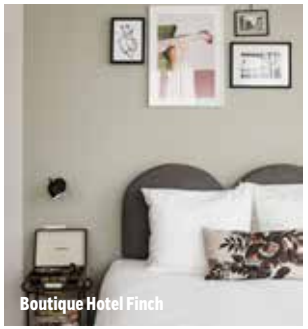
Boutique Hotel Finch

KORTING OP WANDELROUTE

Stadswandeling Elburg
Tegen inlevering van deze bon krijg je 1 euro korting op de Hanzewandeling van VVV Elburg: je betaalt geen 2,50 euro, maar 1,50 euro.

1 EURO KORTING

Stadswandeling Hattem
Ontdek de mooiste plekjes van Hanzestadje Hattem samen met een gids! Tegen inlevering van deze bon ontvang je 1 euro p.p. korting op een stadswandeling.

GRATIS WANDELROUTE

Stadswandeling Hasselt
Tegen inlevering van deze bon krijg je een gratis boekje met de Hanzestadswandeling. Of kies voor een gratis torenbeklimming (alleen op afspraak).

GRATIS ENTREE OF KORTING

Museumvoordeel
...bij Rheinmuseum (Emmerik, gratis entree), Städtisches Museum (Kalkar, gratis entree & presentje), LVR-Niederrheinmuseum (Wesel, 10% korting p.p.), Clemens Sels Museum (Neuss, korting op entree).

GRATIS WANDELROUTE

Stadswandeling Zutphen
Tegen inlevering van deze bon krijg je bij het VVV in Zutphen een boekje met een stadswandeling.

GRATIS INFORMATIEPAKKET

Informatiepakket
Tegen inlevering van deze bon krijg je een informatiepakket bij de toeristische diensten van de Rheinische Hanzesteden Emmerik aan de Rijn, Kalkar, Wesel en Neuss.

1

FietsActief-aanbieding

Stadswandeling Hasselt

Ten noorden van Zwolle, aan het Zwarte Water, ligt Hanzestad Hasselt. Een karaktervol plaatsje met sfeervolle gevels, lommerrijke straten en verborgen schatten.
tiphasselt.nl

2

FietsActief-aanbieding

Stadswandeling Hattem

Reserveren via info@visithattem.nl.
visithattem.nl

Geldig voor de wandelingen op woensdag en zaterdag om 14.00 uur, t/m oktober 2021.

3

FietsActief-aanbieding

Stadswandeling Elburg

Elburg is een kleine stad met heel veel monumenten, ontdek ze allemaal met deze route. Je start bij VVV Elburg, gevestigd in Museum Elburg.
bezoek-elburg.nl

4

FietsActief-aanbieding

Gratis informatiepakket

Af te halen in:
- Emmerik aan de Rijn (Rheinpromenade 27)
- Kalkar (Grabenstraße 66)
- Wesel (Großer Markt 11)
- Neuss (Oberstraße 7–9)

rheinische-hanse.de

Geldig tot 31 december 2021.

5

FietsActief-aanbieding

Stadswandeling Zutphen

Met deze stadswandeling loop je op eigen gelegenheid in ongeveer 1,5 uur door het oude stadscentrum. Ontdek oude havens en waterwegen, maar ook kleine en bijzondere winkeltjes!
inzutphen.nl

6

FietsActief-aanbieding

Museumkorting

Ontdek de geschiedenis van de vier Rheinische Hanzesteden in een van de musea. Hier leer je alles over de indrukwekkende geschiedenis.
rheinische-hanse.de

Geldig tot 31 december 2021.

PAUZE!

Koffiestops moeten! Zeker als je een lange-afstandsroute aan het rijden bent. Stap af bij deze leuke adresjes.

➔ Bij **No 11** in Deventer tank je bij met een kop echt goede koffie. Wil je er een punt appelnotentaart bij, of toch liever New York cheesecake met witte chocolade? Ook een leuke stek voor een luie à la carte-brunch op zondag. Die heb je wel verdiend, met al dat gefiets!

➔ In de voormalige Honigfabriek in Nijmegen vind je **First Things First:** een koffiebar met open branderij en een prachtige terras met uitzicht op de Waal. Een extra goede reden om te gaan deze zomer: de Honigfabriek gaat na dit jaar op de schop!

➔ 'Geen groter geluk dan jou te laten smelten', zeggen ze bij **Patrijs Patisserie en IJs** in Harderwijk. In de ijssalon maken ze iedere dag de lekkerste verleidingen. Met een stevige espresso erbij glijden alle fietskilometers weer helemaal van je af.

no11.nl
firstthingsfirst-nijmegen.nl
patrijsharderwijk.nl

First Things First

Koekje?

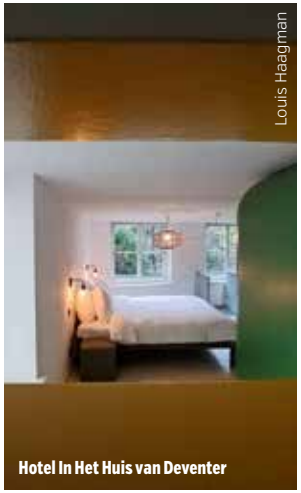
Hotel In Het Huis van Deventer

Doesburg

DAVO Proeflokaal in Deventer

Gezellig hoor, Zutphen

Deventer

Huisje aan 't Hof

Sint Walburga voor de Zutphense Kerk

Etappe 5 40 km

DOESBURG - ZUTPHEN - DEVENTER

Van Doesburg via Zutphen naar Deventer: alweer drie prachtige Hanzesteden op één dag. De wegen die je van A naar B (en C) leiden zijn minstens zo mooi.

Na je start in Doesburg stap je al snel weer af voor de kleinste stad van Nederland. Bronkhorst, met zijn oude boerderijhuizen en smalle keienstraatjes, telt slechts 90 inwoners, maar kreeg in 1482 wel stadsrechten. Bij knooppunt 87 kun je van de route afwijken voor landgoed Hackfort: ook mooi om even rond te struinen. Je vindt er naast het kasteel ook een watermolen uit 1700 en verschillende boerderijen. Het grootste en deftigste is het Bosmanshuis: hier proostte de baron op zijn jachtpartijen in de gelagkamer.

De hofjes van Zutphen

Zet verderop in Zutphen ook weer even de fiets aan de kant. Verstopt achter de gezellige Lange Hofstraat vind je fotogenieke straten met pakhuizen en kleurrijke gevels die je echt gezien moet hebben. Onze favorieten: Barlheze en Kolenstraat. Ook de hofjes van Zutphen zijn erg mooi. Ooit was het hier een drukte van belang: er werd geweven, brood gebakken en veel bier gebrouwen: de stad telde op het hoogtepunt veertig brouwerijen. Dat had een reden: de grachten en kanalen waren toen zo vervuild, dat de inwoners letterlijk bier dronken als water: om de dorst te lessen. Voor het mooiste uitzicht over de stad ga je nu naar de Wijnhuistoren. En bekijk ook even buiten het centrum de vestingwerken van de Berkelruïne. Daarna vervolg je je route langs de IJssel. Aan het weggetje De Halmen bij Voorst kom je langs een hallehuisboerderij met een rietgedekt wolfsdak, mooi gelegen op het landgoed De Poll. Daartoe behoort ook de ruïne van kasteel Nijenbeek, die je verderop aan de IJssel tegenkomt. Deventer is een fijne stad om je etappe af te sluiten. Struin langs de IJssel en shop bij de vintagewinkels, proef de Deventer Koek en bezoek een van de negen musea. Dit is echt een monumentenstad, en lekker levendig!

TIPS

- Het **Huisje aan 't Hof** is een sfeervolle B&B in Bronkhorst. Gelegen in het hart van het dorp, uh, de stad! huisjeaanhethof.com
- Leuk shopadresje in Zutphen: **mevrouw bagijn**, in het middeleeuwse pand de Krauwel aan de Lange Hofstraat. mevrouwbagijn.nl
- **De Wijnhuistoren** is een fijne lunch- en koffiestek in Zutphen, met Italiaanse koffiespecialiteiten en een fraai Nederlands panorama. wijnhuistoren.nl
- Het **DAVO Proeflokaal** brouwt zijn eigen bier. Tijdens het proeven kijk je uit op de brouwketels. Je kunt er ook lekker eten. davobieren.nl
- Een gezellig, kleinschalig hotel midden in het centrum van Deventer is **Hotel Hanzestadslogement De Leeuw** uit 1645. In het hotel vind je ook een Hanzemuseum, koffie- en theeschenkerij en een snoepwinkeltje. hoteldeleeuw.nl
- Wil je even wat anders dan anders? **Hotel In Het Huis van Deventer** is allesbehalve standaard. Je vindt er veel kunst in de individueel ingerichte *citylofts*. Lekker eten doe je bij het eigen café Betti. hotelinhethuisvandeventer.nl

ZUTPHEN

In Zutphen gaan modern en historisch heel goed samen. Je hebt er popup-shops, en hippe plekken voor smaakmakers en fijnproevers. Maar ook pittoreske hofjes en andere stille getuigen van het verleden. Het Hanzenetwerk bracht de stad grote rijkdom. Over zee, IJssel en Rijn namen kooplui haring, boter en bier mee, om wijn mee retour te nemen. Via de rivier de Berkel werd voornamelijk hout vervoerd: de bedrijvigheid van weleer proef je nog in de historische houthaven en aan de Berkelkade. De hoge torens van toen vormen nog altijd de skyline van de stad. Bij de Drogenapstoren kun je stukken van de stadsmuur zien. Ook de historische pakhuizen, koopmanshuizen en hofjes maken van Zutphen een heel sfeervolle stad.

HANZERONDJE
Verken de IJssel en het achterland bij Zutphen. Met landgoederen zoals Kasteel Vorden en de Hessenweg, de voormalige handelsroute naar Duitsland. (53 km)
Knooppunten: 10 - 01 - 02 - 04 - 53 - 37 - 50 - 90 - 91 - 92 - 94 - 93 - 89 - 88 - 84 - 81 - 44 - 45 - 42 - 41 - 43 - 76 - 74 - 10

Hippe aspecten in het oude Deventer

DEVENTER

Deventer was van de dertiende tot vijftiende eeuw een prominente Hanzestad: schepen voeren tot aan Deventer landinwaarts. De stad organiseerde jaarlijks wel zes jaarmarkten, die meerdere dagen duurden en waar kooplieden uit heel Europa op af kwamen. De kooplui bleven slapen in het middeleeuwse Bergkwartier, een echte handelswijk. Dankzij al die markten vind je nu nog veel historische pleinen in de stad, zoals de Brink, het grootste en gezelligste Hanzemarktplein van Nederland. Luguber weetje: dit was vroeger niet alleen een marktplein, er werden ook terechtstellingen voltrokken. Nu vind je er het ene na het andere terrasje. Ze noemen het niet voor niets 'de woonkamer van Deventer'!

HANZERONDJE Een lekker afwisselende route langs schitterende landgoederen, van de IJssel tot de Schipbeek en Zandwetering. (41 km)
Knooppunten: 24 - 63 - 47 - 30- 31 - 07 - 08 - 17 - 09 - 02 - 61- 84 - 98 - 88- 87- 86 - 83 - 65 - 66 - 55 - 24

Etappe 6 42 km

DEVENTER - HATTEM - ZWOLLE

De mooiste rivier van Nederland – de IJssel – leidt je de weg naar Deventer, Hattem en Zwolle. Onderweg heb je mooi zicht op de uiterwaarden.

Landgoederen, fietspontjes, bijzondere flora en fauna langs het water: er valt heel wat te beleven tijdens deze etappe. De route volgt vanaf Deventer het water van de IJssel naar het noorden. Vlak onder Olst kom je sporen van de IJsselinie tegen, een verdedigingswerk tussen Nijmegen en Kampen. Deze werd begin jaren 50 aangelegd om een mogelijke Russische opmars een halt toe te roepen – of te vertragen. Je kunt onderdelen van de linie bezoeken met een gids: een interessante onderbreking van je fietstocht. Verderop maak je een mooie slinger door de Duursche Waarden. Vanaf de uitzichttoren bij de voormalige Baksteenfabriek Fortmond kijk je mooi uit over het natuurgebied en de IJssel. Hier werden van 1828 tot 1976 stenen gebakken. Het is een van de 75 steenovens die in de negentiende eeuw langs de rivier stonden.

Anton Pieck-sfeertje

Via een klein doorsteekje door de bossen van de Veluwe rijd je Hattem binnen, al eeuwen een inspiratiebron voor schilders. Er hangt echt een Anton Pieck sfeertje – en kijk nou, je hebt hier ook het Anton Pieck Museum. Niet omdat hij hier werkte: de kunstenaar zelf wilde 'zijn' museum zo ver mogelijk van zijn eigen woonplaats (Overveen) hebben, zodat hij er zo weinig mogelijk 'last' van zou hebben.

Vanuit Hattem steek je in de zomermaanden de IJssel over met fiets- en voetveer Kleine Veer. Na je fietsdag wandel je op je gemak door Zwolle. Met een zakje Zwolse Balletjes in de hand, die hier al sinds 1845 gemaakt worden. Zelfs het snoepwinkeltje waar je ze koopt ziet er nog net zo uit als toen. Veel oude panden hebben hier juist een nieuwe bestemming kregen. Zoals Waanders in de Broeren, een boekhandel in een imposante kerk. Je kunt er tevens lekker eten en drinken of een lezing, concert of expositie zien. Je vindt in Zwolle ook bijzondere combi's van oude en nieuwe architectuur. Zoals Museum de Fundatie, in het Paleis aan de Blijkmarkt, met een topcollectie beeldende kunst. Vanuit de glazen 'UFO' op het dak heb je prachtig zicht op de stad.

TIPS

- Pal aan de route, net onder Olst: kasteel **Groot Hoenlo,** waar Harry Mulisch zijn roman *De Ontdekking van de Hemel* schreef. Blijf een nachtje slapen op het landgoed in het **Rode Huis**. hetrodehuis.eu
- Om het jaar is Hattem het toneel van een **chocoladefestival**. Grijp je net mis? Niet getreurd, chocoholics kunnen altijd terecht bij bonbonatelier **A3**. Op een prachtig plekje, aan de voet van de Dijkpoort. chocoladenzo.nl
- Vakantiegevoel ten top: **Molecaten Park De Agnietenberg** ligt aan de Agnietenplas bij de meanderende Overijsselse Vecht. molecaten.nl/de-agnietenberg
- Er zijn shops waar je kunt borrelen. In het Zwolse **Engel Winkelcafé** is het andersom. Heerlijk happen kun je er ook. engelwinkelcafe.nl
- Altijd al eens op een woonboot willen slapen? Op naar **B&B Boat Boutique**, in de stadsgracht van Zwolle! boatboutique.nl

Thomas Bartelds

Uit duizenden herkenbaar: Museum de Fundatie in Zwolle

Louis Haagman

Engel Winkelcafé in Zwolle

Louis Haagman

Heen en weer met het Kleine Veer

Louis Haagman

Je nadert Hattem

Louis Haagman

Pillows

Zwolle

HATTEM

Deze schilderachtige kleine Hanzestad wordt omgeven door groen: binnen vijf minuten ben je vanaf hier op de Veluwe! Hattem floreerde in de middeleeuwen, dat zie je terug in de fraaie koopmanshuizen. Binnen de Hanze stelde het qua grootte niet veel voor, maar het kon toch aardig profiteren van het verbond. Hattem was een vestingstad: van de oorspronkelijke muur zijn nog een paar stukken intact. Van de burcht Dikke Tinne, uit 1307, zijn alleen nog maar de contouren te bewonderen. Maar de veertiende-eeuwse Dijkpoort staat nog fier overeind. Beklim de poort voor een mooi uitzicht op de Hoenwaard en de IJssel, waar je via schietgaten in de dikke muren op uitkijkt!

HANZERONDJE Een mooie route dwars door de polder van Hattem, het dorp Hattemerbroek en langs het buitendijkse natuurgebied de Hoenwaard. (43 km)
Knooppunten: 59 - 36 - 74 - 33 - 71 - 82 - 60 - 39 - 01 - 56 - 57 - 99 - 78 - 47 - 76 - 03 - 02 - 16 - 77 - 94 - 58 - 59

ZWOLLE

Het Hanzeverbond heeft ook Zwolle grote rijkdom gebracht. Dankzij de gunstige ligging dichtbij de Zuiderzee kon de stad gemakkelijk hout, textiel, graan en vlees importeren. Ter verdediging werd een imposante vestinggordel aangelegd, compleet met grachten, muren, poorten en torens. De 600 jaar oude Sassenpoort is de enige poort die nog over is van de zeven. Je kunt je zo voorstellen dat hier kooplui zich hier een weg doorheen baanden met wagens vol hoog opgestapelde handelswaar. Heb je na je fietstocht nog energie over? Beklim de Peperbustoren en je wordt beloond met een prachtig uitzicht over het middeleeuwse stratenplan. Nog een mooi plekje is het Pelserbrugje, vernoemd naar de vijftiende-eeuwse bontwerkers.

HANZERONDJE
Verken de groene en waterrijke randen van de stad met dit rondje door het buitengebied van Zwolle. (42km)
Knooppunten: 65 - 17 - 92 - 16 - 02 - 03 - 06 - 04 - 61 - 62 - 37 - 38 - 31 - 60 - 68 - 69 - 67 - 47 - 49 - 48 - 66 - 65

Een bijzondere boekwinkel: Waanders in de Broeren

3 NATUURLIJKE HOTSPOTS

1 **Rivierpark Nijmegen**
De rivieren in Nederland krijgen steeds meer ruimte: zo kun je overstromingen voorkomen. Om die reden is in de Waal bij Nijmegen de dijk naar achteren verplaatst en een extra geul in de rivier gegraven. Dat had als prettige bijkomstigheid dat er een eiland midden in de Waal ontstond, waar je op mooie dagen lekker kunt recreëren. Leuk en nuttig tegelijk dus, dat Rivierpark! **visitnijmegen.com**

2 **Landgoed de Haere**
Stap hier even af voor een wandeling door de Engelse tuinen en ontdek de grootste zonnewijzer van Europa. Ook kom je er sporen tegen van de IJssellinie, verdedigingswerken uit de Koude Oorlog. Verstopt in het bos vind je bijvoorbeeld een gedeeltelijk ingegraven hospitaalbunker. Sla ook het eeuwenoude kasteel niet over: een bijzonder adres voor koffie en lunch! **kasteeldehaere.nl**

3 **Wisseler Duinen**
Bij het dorpje Wissel in de buurt van Kalkar ligt dit bijzondere landschap van rivierzandduinen. Een van de eerste gebieden in het Rijnland die werd beschermd, in 1935! **niederrhein-tourismus.de**

Rivierpark Nijmegen, midden in de Waal

Louis Haagman

Louis Haagman
Geen stadsmuur maar een dijk: de Stenendijk bij Hasselt

Louis Haagman
Kampen

Louis Haagman
Tussen de Poorten

Louis Haagman
Kampen

Louis Haagman
Ambachtsman in Kampen

Zwolle

Louis Haagman
Ook zo'n Z!N in koek en koffie?

Etappe 7 43 km

ZWOLLE - HASSELT - KAMPEN

Via bedevaartsoord Hasselt trap je soepeltjes naar de thuishaven van de Kamper Kogge, dwars door de IJsseldelta.

Vanaf Zwolle laat je de IJssel even achter je. Je volgt eerst de Overijsselse Vecht, die even verderop samenkomt met het Zwarte Water. Vanaf de fiets zie je de uiterwaarden liggen, met hun kolken, rivierduinen en hakhoutbosjes. Op de hooilanden groeien kievitsbloemen, zeldzame plantjes die profiteren van het dunne laagje slib dat iedere winter wordt afgezet door de overstromingen. Aan het begin van de jaartelling mondde het Zwarte Water nog uit in een merengebied dat de Romeinen *Lacus Flevo* noemden: Flevomeer. Toen in de middeleeuwen hevige stormen de duinenrij langs de Noordzeekust doorbraken, raasde het zeewater over het land en veranderde het binnenmeer in een woeste binnenzee: de Zuiderzee.
De historie van vestingstadje Hasselt is onlosmakelijk verbonden met het Zwarte Water. Goederen vonden over het water hun weg naar de Vecht en de Zuiderzee. In Hasselt kun je heerlijk dwalen langs sfeervolle geveltjes en lommerrijke straatjes. Fiets ook eens over de Stenendijk, een dijk van een kilometer lang van Korenmolen De Zwaluw tot Gemaal Streukelerzijl. Het is de oudste gemetselde waterkering van Nederland.

Zeedijk
Ook de Kamperzeedijk herinnert aan de tijd van de Zuiderzee. De kolken, ontstaan na dijkdoorbraken, zijn nu geliefd zwem- en viswater. Eenmaal in Kampen ben je wel even zoet met alle monumenten, zoals de Sint Nicolaaskerk en het Gotische Huis. Drie van de twintig stadspoorten staan nog fier overeind: de Koornmarktspoort, Cellebroederspoort en Broederpoort. Het Stedelijk Museum Kampen, gevestigd in het voormalige stadhuis, vertelt je meer over de historie van de stad. Loop ook even binnen bij het Ikonenmuseum, in een oud klooster. Kloppend hart van Kampen is de Oudestraat, met prachtige herenhuizen. Kampen had ooit honderd sigarenfabrieken. Er is er nog één actief: De Olifant in de Voorstraat. Liever koffie? Kan ook, zusterbedrijf De Eenhoorn is de koffiebrander van de stad. Even verderop werkt een meestersmid in de laatste smederij van Kampen.

TIPS

- Insidertip: snoepwinkeltje **'t Suikerhoekje** in Hasselt heeft een leuk terras aan het Zwarte Water. Met Italiaans schepijs! @suiker hoekje (Facebook)
- Stilte in de stad vind je op het terras van restaurant **MaGreet**, in de grootste binnentuin van Kampen. magreet.nl
- Lunchcafé en lifestylewinkel **Posthuus** vind je in een prachtig authentiek pand aan de Oudestraat in Kampen. Mensen met een beperking krijgen hier een opleiding. posthuuskampen.nl
- B&B **Tussen de Poorten** ligt tussen de twee indrukwekkendste poorten van Kampen: de Cellebroeder- en Broederpoort. Een fijn, gastvrij adresje. tussendepoorten.nl
- Koffiestop? Op naar **Z!N** in Kampen voor heerlijke koffie én lekkere kokoskoeken in allerlei variaties. Doe de groetjes aan Linda! @zin kampen (Facebook)

HASSELT

In Hasselt vind je rust en wie weet bezinning. Al in de Middeleeuwen gingen mensen op bedevaart naar de plek waar nu de Sint Stephanuskerk staat, gebouwd in 1487. Het verhaal gaat dat hier tijdens een gevecht met een priester ooit een hostie op de grond is gevallen, waarna als boetedoening een kerk moest worden gebouwd. Vanwege dit 'mirakel' wordt de kerk een Heilige Stede genoemd – de enige van Nederland, naast de Nieuwezijds Kapel in Amsterdam. En het is niet de enige overeenkomst tussen Hasselt en Amsterdam: je vindt hier ook een heuse grachtengordel met straatnamen als Baangracht, Heerengracht, Prinsengracht en Brouwersgracht. Klein Amsterdam in de kop van Overijssel!

HANZERONDJE
Aan mooie vergezichten geen gebrek tijdens deze tocht. Steek het ~~water~~ over met het ~~pontje~~ bij Genemuiden en fiets door natuurgebied De Olde Maten. (40 km)
Knooppunten: 38 – 37 – 36 – 27 – 83 – 80 – 81 – 82 – 84 – 93 – 30 – 39 – 33 – 31 – 38

KAMPEN

Vissers, ambachtslui en kooplieden zorgden in de Hanzetijd voor veel bedrijvigheid aan de oevers van de IJssel. Zout, granen, vis, hout, wijn, bier, dierenhuiden en lakens: vanuit Kampen vond het allemaal zijn weg, overzee of naar het achterland. Ga terug in de tijd op de Koggewerf, een prachtige plek met schepen in aanbouw, een expositieruimte, een verhalenruimte en een unieke schippers-taveerne. Je vindt er ook de Kamper Kogge, een replica van een middeleeuws handelsschip. Kampen heeft een prachtig stadsfront, met historische panden, poorten en kerken. Vang de Kamper Stadsbrug erbij, met zijn gouden wielen, en je hebt een prachtig plaatje.

HANZERONDJE Een mooie ronde langs de Kamper dorpskernen en het stadsfront van Kampen, van de IJssel tot de voormalige Zuiderzee. (42 km)
Knooppunten: 41 – 42 – 03 – 76 – 43 – 44 – 40 – 69 – 71 – 65 – 67 – 68 – 41

Etappe 8 39 km

KAMPEN - ELBURG - HARDERWIJK

Tijdens de slotetappe verandert het landschap zo'n beetje iedere paar kilometer. Maar de 'blauwe draad' blijft gelijk: het water.

Vanuit Kampen kom je al snel op het nieuwe fietspad langs het Reevediep terecht. Deze waterverbinding tussen de IJssel en het Drontermeer werd een paar jaar terug aangelegd om hoogwater van de IJssel af te kunnen voeren richting IJsselmeer. Het is een mooi leefgebied voor de bedreigde roerdomp, die zich hier graag verschuilt in de rietkragen. Eenmaal in Elburg kun je dwalen langs vestingwallen, kazematten en een oud klooster. In het Gruithuis werden vroeger bierkruiden verhandeld. Bekijk ook de Elburgse botters in de oude vissershaven en de ambachtelijke werkplaatsen in de stad, zoals een smederij en touwslager. De smalle Westerwalstraat is het meest gefotografeerde straatje van Elburg en staat vol bloemen en planten. Visje eten? Dat doe je op de Vischmarkt natuurlijk. Als je verder fietst, kom je langs de ruïne van de Sint-Ludguruskerk, met een vogelkijkhut en picknickbanken. Een mooie plek voor een pauze. Sla bij knooppunt 60 even rechtsaf voor het gloednieuwe strand Surfoever Hoge Bijssel aan het Veluwemeer. Sla vlak voor knooppunt 18, nog voor de beek, weer even rechtsaf voor een prachtig vergezicht vanaf de uitkijktoren aan de Hierdensebeek. Je kunt Elburg vanaf hier nog zien liggen. Dichterbij spot je zeearenden en, wie weet, zelfs ijsvogels.
En dan is daar je eindbestemming. In Harderwijk trap je op je gemak langs stadsboerderijen en delen van de oude stadsmuur. Bij Stadsmuseum Harderwijk kun je het paardgewichtje bewonderen, een standaardgewicht dat ooit gebruikt werd om de waarde van munten te bepalen. Ook leuk is het Palingmuseum, waar je leert over de plaatselijke visserijgeschiedenis en de palingvangst in het bijzonder. Harderwijk heeft lekker veel restaurantjes en terrassen. De Vischmarkt is dé plek om je fietsvakantie in stijl af te sluiten. Dus zet je fiets aan de kant, die heeft zijn plicht gedaan, en maak het jezelf gemakkelijk. Je verdient het!

TIPS

- Net onder Elburg vind je bij Doornspijk de stoere safaritenten van **Het Verborgen Verblijf**. Onze favoriet: Basecamp, compleet met sterrenkijker en platenspeler. Er zijn ook mooie B&B-kamers. hetverborgenverblijf.nl
- Blijf nog een paar dagen plakken op de Veluwe om er meer mooie tochtjes te maken. Vanuit een luxe vakantiehuis van **Droomvakantie Veluwe** bijvoorbeeld, tussen Nunspeet en Harderwijk. Met oplaadpunten in de afsluitbare fietsenstalling. droomvakantieveluwe.nl
- Een leuke B&B in finishplaats Harderwijk is Het StadsLogement. Boven restaurant Ratatouille. rttll.nl
- Zin om naar het strand te gaan? Plof neer bij **Walhalla** op het Stadsstrand van Harderwijk. facebook.com/walhallaharderwijk
- Supergezellige tent in Harderwijk: eetcafé/lunchroom **Dikke Dirck**. Alleen al dankzij de kleurrijke inrichting kijk je er je ogen uit. dikkedirck.nl
- Mag het wat chiquer, rond dan je vakantie af bij **Basiliek aan de Vischmark**t in Harderwijk met een heus sterrendiner in een informele sfeer. restaurantbasiliek.nl

Louis Haagman
De oude vestingwal van Elburg

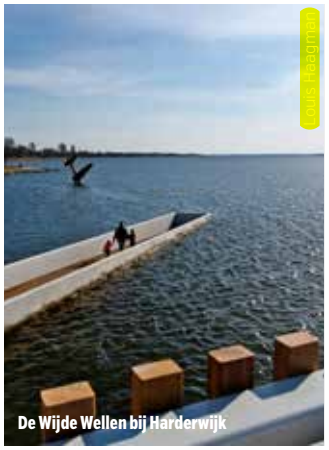
Louis Haagman
De Wijde Wellen bij Harderwijk

Louis Haagman
De haven van Elburg

Louis Haagman
Harderwijk

Louis Haagman
Je hebt het gehaald!
En nu chillen bij Walhalla

Louis Haagman
De Vischpoort
van Harderwijk

ELBURG

Je betreedt Hanzestad Elburg in stijl, via de middeleeuwse Vischpoort. De verdedigingstoren uit 1392 diende ook als lichtbaken voor de vissers en vrachtvaarders op de Zuiderzee. Verdwalen is haast onmogelijk, het stratenplan is lekker overzichtelijk. Dat komt doordat Elburg niet toevallig zo is gegroeid, maar is ontworpen achter de tekentafel toen de hertog van Gelre in de veertiende eeuw zijn rentmeester Arent thoe Boecop opdracht gaf de stad te verplaatsen. Van bovenaf is het rechthoekige stratenpatroon van Elburg goed zichtbaar. Het enige kronkelende straatje is de Krommesteeg. Je komt 'm tijdens de Hanzesteden Fietsroute vanzelf tegen!

HANZERONDJE
Langs het water fiets je naar de IJssel, terug volg je een mooie route via de landgoederen aan de noordelijke rand van de Veluwe. (53 km)
Knooppunten: 03 - 81 - 79 - 08 - 75 - 25 - 44 - 43 - 76 - 47 - 78 - 51 - 50 - 07 - 14 - 05 - 06 - 23 - 25 - 01 - 02 - 30 - 03

HARDERWIJK

Al sinds 1252 wordt Harderwijk aangeduid als Hanzestad. Hier wisselden graan, vis, hout, pelzen en bier van eigenaar. Vroeger voer de vissersvloot vanuit Harderwijk zo de Zuiderzee op, maar de Afsluitdijk veranderde alles. Waar ooit vissersboten aanlegden, vind je nu een zandstrand en boulevard. Nieuw is De Wijde Wellen, een promenade met fietspad langs het water van het Wolderwijd. Via een uitgespaard pad in het water kun je een stukje over de zeebodem rijden. Een rank balkon even verderop stijgt juist boven het water uit, tot de hoogste stand die de Zuiderzee ooit bereikte.

HANZERONDJE Fiets langs de Veluwerandmeren over de vroegere handelsroute naar Elburg en andere Hanzesteden. (59 km)
Knooppunten: 82 - 09 - 07 - 45 - 20 - 21 - 22 - 23 - 29 - 35 - 01 - 09 - 39 - 49 - 60 - 81 - 80 - 18 - 55 - 76 - 74 - 90 - 46 - 10 - 11 - 82

ONTDEK DE DUITSE & NEDERLANDSE HANZESTEDEN

Neuss – Wesel – Kalkar
Emmerik aan de Rijn
Maasbommel – Nijmegen
Arnhem– Doesburg – Zutphen
Deventer – Hattem – Zwolle
Hasselt – Kampen – Elburg
Harderwijk

Heb je inspiratie gekregen van dit gidsje? Download de Hanzesteden Fietsroute en de Hanzerondjes op hanzestedenfietsroute.nl

ONDERSTEUND DOOR HET INTERREG-PROGRAMMA:

League of Cities THE HANSE
INTERREG Deutschland Nederland
Rheinische Hanse
HANZE STEDEN
provincie Gelderland
Ministerium für Wirtschaft, Innovation, Digitalisierung und Energie des Landes Nordrhein-Westfalen
provincie Overijssel